

Östmarksstaken

Östmarksstaken har sin härkomst från Konradsfors bruk, Långerud Östmark. Konradsfors bruk grundades 1838. Brukspatron var Conrad Bleckert Fitinghoff (1804 - 1892), född i Dalsland med baltiskt adelsblod i sina ådror. Anledningen till att Conrad Fitinghoff kom till Östmark var nog främst för att hans systrar bodde här sedan tidigare. Den ena systemen, Sophia var gift med komminister Dahlman, den andra, Wilhelmina var gift Wennerström och var bosatt i Långerud. Wilhelmina och hennes make uppförde Långeruds herrgård, sedermera Konradsfors. De överlät sedan herrgården och området däromkring till Conrad Fitinghoff. Den 21 juni 1838 fick Fitinghoff privilegier på två härdar och två stånghammare med max 1000 skålpund (170 ton) stångjärn per år, därmed var Konradsfors bruks historia i gång. Brukspatron Fitinghoff fick även utöka bruket med kvarn, såg, stickhyvel, ben och vadmalstamp samt klenmedja, i vilken vår ljusstake fick sin form.

Söndagen den 25 augusti 1844, under komminister Frykmans högmässa, började ett oväder av sällan skådat slag. Det regnade så kraftigt att ett virkesupplag närliggande bruksdammen vräktes omkull och blockerade flödet i dammen. Dammen brast och rev med sig en stånghammare på 360 kg över två kilometer bort. Det stora trähjulet som drev såg och kvarn följde med vattenmassorna till älvbädden nerom Östmarks Gård, vilket är en ansevärd sträcka. Katastrofen var ett faktum, men brukspatron Fitinghoff var en handlingens man och sålde av lös egendom så att han fick likvider att bland annat betala brukets arbetare. Hur många som arbetade vid det aktuella tillfället är oklart, men i en kader från 1850 finns noterat att Konradsfors bruk innefattade 124 personer, inklusive brukspatrons familjen. Brukspatron Fitinghoff var som redan nämnts en driftig karl. Han utvecklade en kanal och ett depåsystem i Röjdälven för att underlättat transporterna av järnet och han hade långt framskridna planer på att dra järnväg till Östmark. Under 1840-talets senare hälft gick bruket med förluster och den 19 september 1873 fick brukspatron Fitinghoff se sig besegrad av den så kallade järnbruksdöden. Bruket blev sålt och drevs på sparlåga ytterligare några år, för att sedan upphöra för alltid. Kvarn och såg drevs dock vidare i många år. Idag finns endast herrgården kvar och den är i privat ägo. Som kuriosa kan nämnas att Conrad Fitinghoffs andra hustru hette Laura, född Runsten, och var prostdotter ifrån Skellefteå. Hon blev rikskänd då hon 1907 skrev boken *Barnen från Frostmofjället*.

Östmarksstaken hade sin hemvist i tornkammaren i Östmarks kyrka, där den blivit förpassad efter att blivit omodern i kyrkorummet. 2009 fick den dock återse dagsljuset och då bestämde kyrkorådet i Östmarks församling att den skulle få en renässans. "Smed - Jan" i Ekshärad fick uppdraget att reproducera ljusstaken och resultatet blev denna ljusstake ni nu ser. Tack för att ni köper östmarksstaken. Av varje ljusstake som blir såld erhåller Östmarks församling en summa och på så sätt bidrar ni till verksamheten inom Östmarks församling.

Östmarks församling gm/ Roger Ericsson
Källa: *Övre Fryksdalen* av Anders Mattsson